

Лектор курсу
Контактна інформація
лектора (e-mail)
Сторінка курсу в eLearn

СИЛАБУС ДИСЦИПЛІНИ «ПЗФ та біорізноманіття»

Ступінь вищої освіти - Магістр
Спеціальність **101 «Екологія»**
Освітня програма «Екологія та охорона навколишнього середовища»
Рік навчання 1, семестр 1
Форма навчання денна (денна, заочна)
Кількість кредитів ЄКТС 4
Мова викладання українська (українська, англійська)

Вагалюк Людмила Володимирівна
lvagaluk@nubip.edu.ua

<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=5449>

Опис дисципліни

Цей курс спрямований на формування у майбутніх магістрів глибокого розуміння основних принципів заповідної справи з метою збереження ландшафтного та біологічного різноманіття, розробку заходів для мінімізації впливу антропогенних факторів на природно-заповідні території та об'єкти, вирішення питань охорони природи. Крім того, передбачено визначення ключових параметрів природно-заповідних територій і об'єктів та оцінку рівня їх забезпеченості в регіоні, а також функціонування системи управління збереженням біологічного різноманіття, ознайомлення зі шляхами його збереження в Україні, а також аналіз можливостей впровадження інноваційних механізмів, заснованих на досвіді розвинених країн світу.

Головною *метою дисципліни «ПЗФ та біорізноманіття»* є визначення та дослідження ключових загроз біорізноманіттю, спричинених негативною антропогенною діяльністю, а також є формування у майбутніх фахівців екологів базових знань із заповідної справи та вивчення особливостей природно-заповідних територій з метою розробки режимів їх охорони та раціонального використання, формування системи знань про основні закономірності взаємодії людини і природи; розробки заходів щодо зменшення дії антропогенних факторів на природно-заповідні об'єкти.

Завданням дисципліни є дослідження механізмів управління процесами природокористування та охорони навколишнього середовища. Основним об'єктом дослідження виступають природно-заповідні території та об'єкти,

включаючи розробку обґрунтованих режимів їх охорони й управління. Важливим компонентом навчальної програми є ознайомлення з певними ключовими систематичними групами організмів у контексті їхнього значення для функціонування природних і штучно створених екосистем.

У результаті вивчення навчальної дисципліни майбутній магістр повинен **знати**:

- ✓ основні поняття та законодавчу базу заповідної справи;
- ✓ сучасний стан, перспективи та проблеми подальшого прогресу;
- ✓ категорії територій і об'єктів природно-заповідного фонду України та їх особливості
- ✓ природні функції біорізноманіття;
- ✓ цінність біорізноманіття для людини (внутрішня цінність біорізноманіття);
- ✓ засади раціонального використання біоресурсів;
- ✓ основи безпеки при проведенні польових і лабораторних досліджень;

вміти:

- ✓ аналізувати позитивні та негативні тенденції розвитку заповідної справи, враховуючи загальні площі природоохоронних територій (ПЗТ) та об'єктів у конкретному регіоні,
- ✓ визначати наявність заповідних зон різних рангів у різні часові періоди.
- ✓ провести аналіз унікальності, цінності та ландшафтного різноманіття вже існуючого заповідного об'єкта чи території.
- ✓ визначати структуру та закономірності функціонування природних комплексів, впливу на них антропогенних факторів на певній заповідній території та розробляти рекомендації щодо збереження та відновлення заповідних природних комплексів.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК01. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК02. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)

СК11. Здатність до використання принципів, методів та організаційних процедур дослідницької та/або інноваційної діяльності.

СК15. Здатність до організації робіт, пов'язаних з оцінкою екологічного стану, захистом довкілля та оптимізацією природокористування, в умовах неповної інформації та суперечливих вимог.

СК18. Здатність оцінювати рівень негативного впливу природних та антропогенних факторів екологічної небезпеки на довкілля та людину.

Програмні результати навчання (ПР)

ПР12. Уміти оцінювати ландшафтне і біологічне різноманіття та аналізувати наслідки антропогенного впливу на природні середовища.

ПР13. Уміти оцінювати потенційний вплив техногенних об'єктів та господарської діяльності на довкілля.

СТРУКТУРА КУРСУ

Тема	Години (лекції/ лабораторні, практичні, семінарські)	Результати навчання	Завдання	Оцінювання
Модуль 1. Основні аспекти збереження біорізноманіття України				
Тема 1. Міжнародні зобов'язання України щодо збереження біорізноманіття	2/4	<i>Практична робота №1.</i> Основні аспекти екологічного законодавства щодо охорони біорізноманіття та ландшафтів		
		Сформувати знання щодо основних положень Рамкової конвенції ООН про зміну клімату, Конвенції про біологічне різноманіття, Конвенції про боротьбу із опустелюванням. Знати основні фактори антропогенного впливу на деградацію ґрунтів.	Вивчити систему моніторингу глобальних змін клімату, деградації земель та біорізноманіття. Пояснити причини виникнення кліматичних факторів опустелювання. Розуміти як пов'язані між собою деградація ґрунтів, глобальні зміни клімату і біорізноманіття	Подати у вигляді таблиці та резюме до них
Тема 2. Економічна оцінка та економічна ефективність збереження біорізноманіття	2/4	<i>Практична робота №2.</i> Оцінка індексів видової насиченості та різноманіття рослинного світу		
		Знати що являють собою платежі за використання, на охорону і відтворення природних ресурсів. Знати зміст основних підходів до економічної оцінки природних ресурсів. Володіти поняттям економічної оцінки біорізноманіття природно-заповідного фонду.	Проаналзувати зміст основних положень Концепції загальної економічної цінності біорізноманіття. Знати що являє собою економічна оцінка діяльності установи природно-заповідного фонду.	Подати у вигляді розв'язку задачі
	4	<i>Практична робота № 3.</i> Оцінка екологічного стану біорізноманіття в регіоні. Виявлення ключових видів діяльності, що впливають на його збереження.		
		Аналіз екологічного стану біорізноманіття регіону.	Самостійно визначити основні види діяльності, які впливають на стан біорізноманіття. Охарактеризувати принципи охорони біорізноманіття.	Подати у вигляді таблиці та резюме до них

Тема 3. Методологічні підходи до оцінки загроз біорізноманіттю	2/4	<i>Практична робота №4.</i> Оцінка обсягу збитків, завданих через незаконне знищення дикої фауни		
		Оволодіти процедурою проведення розрахунків шкоди, заподіяної внаслідок незаконного добування чи знищення об'єктів тваринного світу, пошкодження або знищення їх житла та споруд, місць перебування і розмноження	Ознайомитися із процедурою проведення розрахунків шкоди, заподіяної внаслідок незаконного добування чи знищення об'єктів тваринного світу, пошкодження або знищення їх житла та споруд, місць перебування і розмноження	Подати у вигляді розв'язку ситуаційних задач
	4	<i>Практична 5.</i> Аналіз характеристик рідкісних і зникаючих представників флори та фауни регіону. Організація державного кадастру рослинного світу України		
		Вміти здійснити аналіз визначення рідкісних та зникаючих видів флори та фауни регіону.	Освоїти структуру державного кадастру рослинності України.	Подати у вигляді таблиці та резюме до них
Модульна робота 1		Оцінювання результату засвоєння знань та умінь відповідно до тих тем, які включені до модуля №1		Виконання тесту 30
РЕЗУЛЬТАТ ЗА МОДУЛЬ 1				100
Модуль 2. Наукова основа створення та функціонування об'єктів ПЗФ України				
Задача всіх практичних робіт та виконання самостійних робіт відбувається у тому числі в платформі elearn				
Тема 4. Створення, розширення та охорони природно заповідного фонду в екологічній політиці України	2/4	<i>Практична робота № 6.</i> Розрахунок загальних показників оцінки природно-заповідного фонду		
		Вміти виконувати розрахунок загальних показників оцінки природно-заповідного фонду адміністративного або природного району за сучасними методиками оцінки значущості мережі природно-заповідного фонду (ПЗФ) території.	Зробити розрахунок загальних показників оцінки природно-заповідного фонду адміністративного або природного району за сучасними методиками оцінки значущості мережі природно-заповідного фонду (ПЗФ) території.	Подати у вигляді розв'язку задач

Тема 5. Конвенція про збереження біорізноманіття, міжнародні правові документи	2/2	<i>Практична робота №7. Визначення ресурсної цінності природно-заповідного фонду</i>		
		Освоїти розрахунок ресурсної цінності природно-заповідного фонду адміністративного або природного району.	Виконати розрахунок показників ресурсної цінності природно-заповідного фонду та розробити заходи щодо покращення функціонування територій та об'єктів ПЗФ даної території.	Подати у вигляді розв'язку задач
Тема 6. Економічні аспекти управління природно-заповідним фондом України	2/2	<i>Практична робота №8. Оцінка екологічного стану та можливості розвитку природно-заповідного фонду регіону</i>		
		Дослідження екологічного стану та можливості розвитку природно-заповідного фонду регіону	Здійснити аналіз екологічного стану та перспективи розвитку природно-заповідного фонду регіону.	Подати у вигляді таблиці та резюме
Тема 7. Нормативно-правові засади створення та проектування територій та об'єктів природно-заповідного фонду України	2/2	<i>Практична робота 9. Обчислення шкоди від порушення режиму охорони природно-заповідного фонду</i>		
		Ознайомлення студентів з Постановами Кабінету Міністрів України, а саме: «Про розміри компенсації за добування (збирання) та шкоду, заподіяну видам тварин і рослин, занесеним до Червоної книги України»	Обчислити шкоду від порушення режиму охорони природно-заповідного фонду за відповідним варіантом.	Подати у вигляді розв'язку задач
Модульна робота 2		Оцінювання результату засвоєння знань та умінь відповідно до тих тем, які включені до модуля №2		Виконання тесту (30 тестових запитань)
РЕЗУЛЬТАТ ЗА МОДУЛЬ 2			100	
Всього з навчальної роботи		Розраховується як сума за всі модулі у перерахунку на 70 % від загальної оцінки за курс		70
Екзамен		Екзамен включає 30% від загальної оцінки за курс	10 тестових запитань різної складності, 2 питання ЕСЕ	30
ВСЬОГО ЗА КУРС			100	

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика щодо дедлайнів та перескладання:	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності:	Списування (дублювання роботи із іншим студентом) під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Курсові роботи, реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу.
Політика щодо відвідування:	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ СТУДЕНТІВ

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результати складання екзаменів, заліків	
	екзаменів	заліків
90-100	відмінно	зараховано
74-89	добре	
60-73	задовільно	
0-59	незадовільно	не зараховано

Рекомендована література

Базова

1. Вагалюк Л.В., Лісовий М.М. Біорізноманіття та його збереження: навчальний посібник / Л.В. Вагалюк, М.М. Лісовий – Київ, 2023. – 310 с.
2. Biodiversity and its conservation: tutorial / L. Vagaliuk, M. Lisovyy, S. P. Palamarchuk.– Київ, 2024. – 285 р.
3. Nature reserve: tutorial / L. Vagaliuk, M. Lisovyy. – Київ, 2024. – 256 р.
4. V. Prydatko Remote Sensing (RS) and Geographic Information Systems (GIS) as New Tools for Improvement of Woodland Inventory, Management and Woodland Protected Areas Development in Ukraine / CD – Conference on Woodland Key Habitats. Bialowiza, Poland. 2020.
5. Чайка В.М., Вагалюк Л.В. Екологічні засади збереження агробіорізноманіття комах–дендробіонтів Північного Лісостепу України: Монографія /В.М. Чайка, Л.В. Вагалюк / за редакцією доктора сільськогосподарських наук, професора В.М. Чайки. – Київ, ЦП «Компринт», 2018.– 174 с.
6. Hutchinson G.E., MacArthur R.H. A Theoretical Ecological Model of Size Distribution among Species of Animal // American Nature. 2020. V. 93. P. 117–125.
7. Вагалюк Л.В. Використання екомережі, як захід з біоценотичної меліорації агроландшафтів України //International scientific and practical conference “Challenges, threats and developments in biology, agriculture, ecology, geography, geology and chemistry”: conference proceedings, July 2–3, 2021. Lublin: “Baltija Publishing” doi <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-111-4-11>

Допоміжна

1. Про природно-заповідний фонд України: Закон України від 16.06.1992 р.№ 2456-ХІІ: станом на 3 лип. 2020р.
2. Вагальок Л.В., Рибалко М.О. Біорізноманіття комах-дендробіонтів полезахисних лісових смуг Північного Лісостепу України. Біологічні системи: теорія та інновації Том. 14, № 3-4, 2023. <https://journals.nubip.edu.ua/index.php/Biologiya/article/view/48698>
[http://dx.doi.org/10.31548/biologiya14\(3-4\).2023.009](http://dx.doi.org/10.31548/biologiya14(3-4).2023.009)
3. Закон України, <http://uk.wikipedia.org/wiki/> Вікіпедія вільна енциклопедія, http://www.sea.gov.ua/GIS/BSR/UA/documents/legislation/Prog_bio.htm *Проект*
Загальнодержавна програма збереження біорізноманіття України на 2007 – 2025 роки
4. Шостий національний звіт про виконання Україною Конвенції ООН про охорону біологічного різноманіття .-
https://mepr.gov.ua/files/images/news_2019/31102019/CBD_all_UKR-fin.pdf7.
5. Петренко О. Система ландшафтного структурування країни та ландшафтне нормування типів природокористування/Національна екомережа України: Пріоритети формування//Збірник статей та виступів на національній конференції 22.01.21.-К.: 2021.-С.28-33.